

Nieuwe boleet nadert de Nederlandse grens

Menno Boomsluiter, NMV

Mycorrhizapaddenstoelen vormen een partnerschap, met voor elke paddenstoel specifieke soorten bomen, tot wederzijds voordeel. Als we het, zoals in het volgende verhaal, hebben over invasieve mycorrhizapaddenstoelen gaat het meestal om paddenstoelen die het de boomsoorten waarmee zij samengroeien makkelijker maken invasief gedrag te vertonen. Dit doen ze door veranderingen in de bodem op gang te brengen, waardoor de met hen samenlevende bomen sneller kunnen groeien en met hun omgeving kunnen concurreren. Voorbeelden hiervan zijn ingevoerde dennensoorten (Pinus) met hun paddenstoelenpartners in Zuid-Amerika en Nieuw-Zeeland.

De Amerikaanse boleet *Aureoboletus projectellus*.
(Foto: I.G. Safonov, via Wikimedia Common)

Deze bijdrage gaat echter over een boletensoort afkomstig uit het oosten van Noord-Amerika, waar deze uitsluitend met Amerikaanse dennensoorten samenleeft. In Europa leeft deze exoot samen met Europese dennen. Hier tast ze door haar invasief gedrag de biodiversiteit van de oorspronkelijk aan deze dennen gebonden paddenstoelensoorten aan.

In 2007 werd de Amerikaanse boleet *Aureoboletus projectellus* voor het eerst in Europa gevonden. De eerste vindplaats was op de Koerse Schoorwal in Litouwen onder een aanplant van Europese dennen (*Pinus mugo* en *Pinus sylvestris*). De Koerse Schoorwal is een 100 kilometer lange duinenrij die de Oostzee scheidt van het Koerse Haf. Deze schoorwal is voor een groot deel bebost met grove dennen.

Bij navraag bleek dat de lokale bevolking deze boleet voor het eerst in de tachtiger jaren van de vorige eeuw gevonden had, maar dat deze lange tijd zeer lokaal en zeldzaam was gebleven. In de afgelopen 10 jaar is de soort sterk toegenomen en momenteel is *Aureoboletus projectellus* een algemeen voorkomende paddenstoel op de Koerse Schoorwal. Tegelijkertijd met een enorme toename van het aantal vruchtlichamen op de oorspronkelijke vindplaatsen, is er sprake van een sterke uitbreiding van het areaal. Momenteel zijn vondsten bekend uit vijf landen, waaronder Denemarken en Duitsland. De laatste vondsten zijn van het Duitse biosfeer-reservaat Spreewald, zo'n 500 kilometer van de Nederlandse grens.

Het verspreidingspatroon van deze paddenstoel is typisch voor dat van vele invasieve soorten. De soort was in het begin heel plaatselijk en zeer schaars aanwezig. Na een incubatieperiode van ongeveer 20 jaar is zij zich plotseling sterk gaan uitbreiden. Deze uitbreiding lijkt momenteel gemiddeld zo'n 75 kilometer per jaar te bedragen. Het is hierdoor denkbaar dat deze paddenstoel binnen enkele jaren in Nederland gevonden zal worden.

De al dan niet aangeplante bossen met grove den in Nederland kennen een hoge diversiteit met zo'n 300 aan hen gebonden soorten paddenstoelen. Zo'n 20% hiervan bestaat uit mycorrhizapaddenstoelen.

Diverse bronnen zien *Aureoboletus projectellus* als een invasieve soort die een bedreiging vormt voor de paddenstoelendiversiteit in bossen met tweenaaldige dennen.

Aureoboletus projectellus is te herkennen aan:

- Een bruine tot roodbruine hoed van 3-14 cm. diameter met overhangende rand.
- Een in verhouding tot de hoed lange en slanke steel tot 12 cm. lang en 1-3 cm. dik.
- De steel is bezet met een opvallend netwerk van grove richels.
- De poriën zijn in jonge toestand bleekgeel, later olijfkleurig.
- Bij het doorsnijden van de paddenstoel of het indrukken van de poriënlaag verkleurt deze niet blauw.

- De spore ziet eruit als een typische boletenspore.
- Sporemaat: (27.3-36.4) 30.1 x 10.8 (7.8-13.3) μm , Q = (2.1-3.7) 2.8 (n = 51)

Aureoboletus projectellus lijkt wel wat op een kastanjeboleet. Deze verkleurt bij het indrukken van de poriënlaag echter meestal sterk blauw. Verder heeft de kastanjeboleet een donker kastanjebruine hoed en een bruine steel zonder duidelijk uitstekend netwerk.

Denkt u de soort te hebben waargenomen dan kunt u contact opnemen via exoten@mycologen.nl.

Uitbreiding Unielijst komt eraan

Per 3 augustus 2016 geldt een Europees verbod (EU-exotenverordening 1143/2014) op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren. De soorten waarvoor deze verboden gelden staan op de zogenaamde Unielijst. Op 19 juni 2017 heeft een benodigde meerderheid van de EU-lidstaten in het Comité Invasieve Exoten ingestemd met uitbreiding van de huidige Unielijst (37 soorten) met twaalf nieuwe soorten. Dit zijn alligatorkruid (*Alternanthera philoxeroides*), fraai lampenpoetsergras (*Pennisetum setaceum*), gewone gunnera (*Gunnera tinctoria*), Japans steltgras (*Microstegium vimineum*), muskusrat (*Ondatra zibethicus*), Nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*), ongelijkbladig vederkruid (*Myriophyllum heterophyllum*), reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*), reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*), smalle waterpest (*Elodea nuttallii*), wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*) en zijdeplant (*Asclepias syriaca*). De eerstvolgende stap is dat de Europese Commissie deze uitbreiding van de Unielijst formeel publiceert. 20 dagen na deze publicatiedatum treden de verboden formeel in werking voor de twaalf nieuwe soorten. Voor deze soorten gelden overgangsregelingen voor commerciële en niet-commerciële eigenaren.

Op de website van de NVWA vindt u meer informatie over de soorten die op de Unielijst staan:

www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten

Op de website van RVO.nl vindt u meer informatie over de overgangsregelingen:

www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/invasieve-exoten

Nieuwe hoogleraar voor Invasiebiologie

Rob Leuven van de Radboud Universiteit Nijmegen en voorzitter van het Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-e) is benoemd tot hoogleraar Invasiebiologie. Zijn leerstoel is gericht op ecologie, risicoanalyse en beheer van exoten. Op 7 september 2017 zal hij zijn inaugurele rede houden te Nijmegen. Hieraan voorafgaand wordt op de Natuurplaza te Nijmegen een symposium georganiseerd over de effecten en het beheer van exoten. Meer informatie volgt op <http://www.natuurplaza.org/exotencentrum>

Meer lezen

<http://www.ru.nl/nieuws-agenda/nieuws/vm/2017/maart/rob-leuven-benoemd-hoogleraar-invasiebiologie/>